

У оквиру емисије „Атлантис“, Радио Београда 2, у току је циклус посвећен једном од најутицајнијих интелектуалаца епохе, Ноаму Чомском (Noam Chomsky), професору лингвистике на катедри за лингвистику и филозофију Масачусетс института за технологију (МИТ), политичком дисиденту и слободном мислиоцу, утемељеном на начелима анархосиндикализма, класичног либерализма и просветитељства. Највећу научну славу Чомском је донела лингвистичка теорија трансформационе, генеративне или трансформационо-генеративне граматике, која је, радикално преусмеривши централне токове истраживања у домену граматике, дубинским проучавањем језика, напустила уско подручје техничких питања лингвистике и крајњим консеквенцама осветлила онтолошке, неурохемијске, физичке и психичке аспекте употребе језика, поставши основ и за политичку етику самог аутора, који је шездесетих година 20. века постао најутицајнији критичар империјалне политике и капиталистичке логике, широко ослоњене на пропагандни модел и његове медијске аспекте „производње пристанка“ као механизма којим се остварује контрола и доминација. Књигама Производња пристанка, Пропаганда и јавно мњење

Интервенције

Профит изнад људи

Насилничке државе

Судбински троугао

Нужне илузије

Силе и предвиђања

, предавањима и јавним наступима, у којима је методом „студије случаја“ (case study

) разоткривао невидљиве линије утицаја и стратегија силе, постао је легендарна фигура за оне којима је стало до света у смислу истинског поштовања људских права, базичних принципа међународног права и идеала људске слободе.

Циклус у коме су гости „Атлантиса“ познаваоци дела и живота Ноама Чомског, какви су Дејвид Барсамијан и Едвард Херман, отпочео је интервјуом са самим Чомским, у

коме смо настојали да дамо одговоре на питања за која претпостављамо да постоји најшири интерес слушалаца.

У разговору са Ноамом Чомским учествовала је и Љиљана Богоева-Седлар, професор енглеске и америчке књижевности на Факултету драмских уметности у Београду и Филозофском факултету у Нишу.

Ђоровић: На Генералној скупштини Уједињених нација већина присутних чланица изгласала је подршку захтеву Србије да Међународни суд правде испита легалност једностраног проглашења независности Косова. Шта мислите о овој иницијативи и њеном значају у контексту косовске кризе? Шта Србија може да очекује од овог, новог дипломатског рата за Косово?

Чомски: Прокоментарисао бих најпре како су о гласању на Генералној скупштини Уједињених нација извештавали овдашњи медији и како су званичници коментарисали. Синхронизација је потпуна: и извештаји и коментари унисано говоре о подељености чланица УН по овом питању. О каквој подељености се може говорити ако знамо да је 77 чланица било за усвајање српске иницијативе, а само 6 против: САД, неколико пацифичких држава и Албанија. Дакле, одлука је била такорећи једногласна, ако изузмемо чланице Европске уније, које су се махом оградиле уздржаним ставом.

Шта ће се даље у контексту доношења одлуке Међународног суда правде дешавати, не могу са сигурношћу да предвидим. Усвајање српске иницијативе на Генералној скупштини није само по себи обезбедило и непристрасну процену суда о легалности једностраног проглашења Косова. Бојим се да ће суд наћи начин да опструира сâм процес рада или ће по неком основу његов рад бити заустављен зато што је тај суд исувише под утицајем САД и његових савезника.

Ђоровић: Под огромним притиском британске владе и владе САД Македонија и Црна Гора признале су независност Косова. За НАТО савезнике је, како се чини, од круцијалне важности било да све бивше југословенске републике, а посебно последње

две, дају легитимитет овом новом стању ствари у региону. Постоји ли начин на који би се мале државе могле заштитити од овакве врсте притиска и одупрети стратегијама наметања одлука противним њиховим дугорочним интересима и потребама?

Чомски: Саме оне не могу ништа. Велика моћ функционише када успе да их појединачно процесуира. Са друге стране, када су државе уједињене, оне могу јако много да ураде. Управо видимо тај процес уједињења на делу у Јужној Америци. Веома драматична дешавања тамо се одигравају последњих пет стотина година. Јужна Америка је била играчка у рукама великих сила, углавном САД. У последњем веку САД редовно обара владе, спроводи субверзије, агресију – шта год хоћете, и то је могла да ради зато што је предузимала акције са земљама појединачно, на начин који је елиминисао сваки отпор. Али, сада, ове државе почињу да се одупиру. Штавише, тај отпор је толико значајан да штампа САД о њему једноставно не извештава. Буквално ништа. За САД се тамо ништа није променило.

Веома значајан догађај одиграо се средином септембра. Боливија је имала вероватно најдемократичније изборе у хемисфери, можда и на свету 2005. године, када је у политички процес ушла већина домородачког становништва које је из њега било искључено доласком европских колонизатора (повремено су покушавали, али су били сурово разбијани). Они су тада ушли у политичку арену са веома важним програмима за које су се борили годинама и изабрали су председника из својих редова. То је изванредна вежба у демократији, тешко ју је било са чиме упоредити. Наравно, то је изазвало огроман антагонизам између традиционалних владара, мале европеизоване, углавном беле елите, богаташа који су владали одувек и заувек, подржавани од САД, што је и довело до онога што је названо сецесионистичким покретом.

У Јужној Америци основана је нова регионална организација, Унија јужноамеричких република, УНАСУР. Ова организација одржала је свој ВИИ социјални самит за Латинску Америку и Карипску унију у септембру у Сантјаго де Чилеу и ту је дала безрезервну подршку Моралесовој влади, осудивши сецесионизам побуњеника, које је иза сцене подржавала Америка. Моралес се и лично захвалио на подршци и изричито нагласио да први пут у последњих пет стотина година земље Латинске Америке узимају своју судбину у руке, а не по налогу и вођству САД и пређашњих европских колонизатора. И овде се може констатовати да се о том толико важном догађају не извештава у САД. Оно што се овде сме рећи стаје у неколико реченица: одржан је састанак на коме се покушало да дође до решења боливијске кризе. И то је у основи

тачно, али недостаје поента. Декларацију која је донета прочитао је председник Чилеа Башлет, један од западних миљеника. Затомљавање чињеница довело је, дакле, до значајне иницијативе. Прикривање чињеничног стања указује на неопходност управо оваквих иницијатива. САД не могу више да раде оно што су радиле под Кенедијем, Џонсоном и Регановом администрацијом. Тада су организовали војне преврате, збацивали демократске владе, подржавали многе терористичке ратове итд. Последњи пут када су то покушали било је 2002. године, када су САД подржале војни удар у Венецуели и збациле демократску владу, што је с одобрењем дочекано у овдашњој штампи, а није могло да прође захваљујући народном устанку, након чега је права истина медијски забашурена и искривљена. Битан је још један догађај из 2004, када су Америка и Француска збациле владу у Хаитију. Француска и САД су традиционални тлачитељи Хаитија у последњих сто година. Хаити је слабачка земља, уништена моћним колонијалним методама. И о овом догађају је било тако мало информација и дискусија. Сада можемо тврдити да ова уобичајена процедура више није могућа и то углавном зато што земље Латинске Америке спроводе процес интеграције. Тежак процес, али се спроводи и збиља нема другог пута. И уколико трећи свет не постане организован, лако ће потпасти под точкове америчко-европске моћи, што се, уосталом, и догађа.

Узмимо Иран, у штампи читамо да се међународна заједница противи производњи обогаћеног уранијума, и да се свет противи иранској производњи обогаћеног уранијума. Али ко је то свет? Свет – то су САД и њихови савезници. Покрет несврстаних, који чини већина света, подржава право Ирана да производи обогаћени уранијум. Али они очигледно нису свет. Савет безбедности УН под утицајем Француске, Америке и Британије наметнуо је делимичне санкције Ирану, на шта су пристале и Русија и Кина, које су у суштини против таквих мера, блокирајући, међутим, теже акције. Очито је да и амерички народ није део тог света. Америчка популација у великој већини мисли да Иран има право на обогаћени уранијум уколико га не користи за производњу атомског наоружања и поштује уговор о забрани ширења атомског наоружања (Non Proliferation Treaty). Међутим, огромна већина америчке популације и огромна већина популације других земаља очигледно нису део света. И док се ова већина не организује, активизира, неће бити никаквих препрека за глобалне моћнике, на чијем су челу САД.

Љиљана Богоева-Седлар: Веома пажљиво пратимо оно што ви и водећи аналитичари пишете и говорите о Јужној Америци. Ове године ћу на Факултету драмских уметности држати курс на тему „теологија ослобођења”, изузетно занимљивом из угла феномена, будући да се ова ослободилачка теологија, сасвим супротно од црквених пракси бројних деноминација које су биле на страни робовласника и колонизатора, ставила на страну народних покрета за ослобођење. Латинска Америка је простор на који је бачено снажно светло анализе, док је, чини ми се, простор Југославије, односно Србија остала некако у сенци. Нисам сигурна да су људи данас упућени у тежину и

комплексност положаја људи у Србији. Медији и политика не дозвољавају да се сумња у исправност пута који се декларативно представља као једини излаз, систематски се сузбија критичко мишљење, као и презентација идеја које би могле да младим људима укажу на могуће алтернативе.

Ми вам, из ових разлога, предлажемо да се укључите у реализацију идеје о одржавању конференције на којој би се расправљало о узроцима и последицама догађања на овим просторима. Да ли би једна таква конференција могла да се одржи како би се ствари разјасниле и охрабрили они у Европи који желе да токови будућности буду на траси једног бољег, праведнијег, истинитијег и лепшег света? Поменућу овом приликом само неке од аутора који су са интелектуалном одговорношћу и поштењем писали о узроцима сукоба на нашим просторима: Нора Белоф (Југославија – Рат који се могао избећи, Yugoslavia – The Avoidable War, књига и филм), Мајкл Паренти, а ту су и ваше студије, текстови и наступи, као и дебата одржана у Алмеида театру 1994. године, у којој сте на тему „Нови хладни рат“ говорили ви и Џон Пилцер, док је модератор био Харолд Пинтер.

Чомски: Мислим да је то могуће и мислим да је то добра замисао, међутим, сматрам да је моћ западног информационог система таква да и када би се једна таква конференција одржала, ствари би остале исте. Недавно је одржана једна конференција у Турској, са еминентним учесницима; тема је била испитивање инвазије на Ирак, као и бројне сличне агресије, и она једва да је била примећена. Западни медији се држе веома уске линије политичке коректности. Међутим, нису у питању само медији, већ и сами западни интелектуалци. Они не дозвољавају никакав искорак, никаква диспаратна мисао ту није дозвољена.

Поменули сте Џона Пилцера. Он је изузетак и то веома мали изузетак. У лондонском Гардијану, једном од најлибералнијих, најотворенијих часописа на западу, можете читати текстове најпоштенијих либерала који у њима испитују и анализирају аспекте Новог светског поретка у коме расте опасност, будући да западне земље, САД и њени савезници губе утицај у свету, у коме неће више тако лако моћи да промовишу своју традиционалну реторичку подвалу о одбрани људских права, слободе и демократије. Ови текстови долазе из пера либералних интернационалаца и у њима можете читати ламенте о тридесет величанствених, тридесет славних година, тридесет сјајних година, којима је сада, нажалост, дошао крај. Они говоре о тридесет величанствених година које су почеле 1978. године и које су се завршиле. Наравно, реч је о тридесет славних година у којима се урушио Совјетски Савез и престао да постоји Источни блок, али они никада неће рећи да су се у току тих тридесет славних, фантастичних, феноменалних година и друге ствари дешавале широм света. Године 1978.

аргентински диктатор је, уз подршку Америке, установио једну од најмрачнијих латиноамеричких диктатура. Осамдесете су и године Реганових терористичких ратова у централној Америци, у којима је живот изгубило на стотине хиљада људи. Реганово подржавање Јужне Африке донело је смрт милион и по хиљада људи у Намибији и Анголи, док су у исто време Нелсон Мандела и Афрички национални конгрес проглашени од те исте Реганове администрације за најокорелије терористе на свету. Последње године осамдесетих, неколико година пред крај режима апартхејда, године су од Америке подржаних масакара широм света. У југоисточној Турској убијено је на десетине хиљада људи, уништено је 35.000 градова и села и неколико милиона људи отерано у избеглиштво. Ове акције биле су у потпуности подржане од Клинтонове администрације. Ово су и године уништавања Источног Тимора, где се ради о континуираним акцијама Америке и Велике Британије. Уништење Источног Тимора ближе је геноциду од било чега у модерној историји и неупоредиво је у односу на најпретераније извештаје о стању на Косову деведесетих, који су имали за циљ рационализацију бомбардовања Србије и Косова 1999. године. Акције према Источном Тимору, подржане у потпуности од Бритање и САД, од почетка до краја најгори су злочини у послератној историји.

Ето такав период угледни аутори британског Гардијана називају тридесет величанствених година. И ми не стајемо са таквом политиком... Ми идемо даље. Ово су године страшних злочина широм света, директно спроведених уз подршку САД. А у исто време за западну интелектуалну свест једини злочини који постоје су они које су починили други. То је јако добро описао Џорџ Орвел у свом есеју о профилу националисте, који дефинише доктринарну свест углавном западних либерала на најсажетији и у исто време најпрецизнији начин: злочинци – то су други, непријатељи слободе и демократије; наша је дужност и обавеза да им се супротставимо.

Из ових разлога мислим да конференција коју желите да организујете (а што је само по себи изванредна замисао) не би ништа променила и ја вам могу гарантовати да ће њени закључци и увиди бити у потпуности прећутани и игнорисани, на сличан или исти начин на који је ту судбину имао Раселов суд о Вијетнаму, конференција у Турској, која се бавила феноменом агресије на Ирак, или УНАСУР конференција, која је одржана пре неколико недеља у Сантјаго де Чилеу. Овакве ствари се не толеришу унутар либералне интелектуалне културе, како је описао Џорџ Орвел у есеју о национализму, који бих сваком од срца препоручио. Западни интелектуалац је националиста, неко ко не само да не признаје своје сопствене злочине, већ има огроман капацитет да одбије да уопште о њима слуша.

У сличају Косова и бомбардовања Србије изузетно је тешко, ако не и немогуће, изнети и најелементарније чињенице, па и оне које постоје у документацији Стејт департмента

и НАТО. Однос према Србији постао је део религиозне фундаменталистичке доктрине о хуманитарној интервенцији: први пут се НАТО директно супротставио геноцидној политици, спречивши смрт и патње огромног броја косовских Албанаца. То званично образложење, упаковано не случајно у синтагму „Милосрдни анђео“, добило је статус доктрине хришћанско-евангелистичког типа, а свака трунка сумње сместа се доживљава као јерес. И такав третман према овој скоријој историји има исти статус као креационистичка доктрина код евангелиста: о њој се не може расправљати јер нема места расправи. Било какав напор да човек изнесе и најелементарније, на чињеницама засноване доказе о бомбардовању наилази на велики отпор. А најважнији доказ дошао је од највишег званичника Клинтонове администрације, заменика државног секретара Струба Талбота, који је у време бомбардовања Србије био један од кључних људи Стејт департмента за источноевропске послове. Он је пре годину дана подржао књигу свог сарадника Џона Нориса речима: „Ако желите да знате шта се тамо догодило, треба да прочитате ову књигу.“ А шта је Џон Норис у њој написао? Написао је: бомбардовање Косова и Србије није било мотивисано никаквим хуманитарним разлозима, већ је разлог био тај што Србија није извела жељене социјално-економске реформе. Србија је била последње место у Европи на коме није прихваћен општеважећи консензус који је долазио из Вашингтона. Зато је била бомбардована. Косовски Албанци нису представљали никакав разлог. И ово није коментар Џона Пилцера, то је коментар највишег званичника Клинтонове администрације. Обавите истраживање, пробајте да нађете било какву референцу изузев у писању дисидената...

Седлар: Ја и даље мислим да би било од велике важности одржавање једне овакве конференције. Како је то рекла Ејми Гудман: добија се прилика да ућуткана већина остави сведочанство о истини, али и сведочанство о цензурисању истине, о њеном систематском и систематичном прећуткивању. Значај изношења истине од стране људи од поверења није само у могућности или немогућности промене званичне политички коректне верзије, већ и у самом чину њеног изношења, како би се боље и у будућности разумело деловање политике крајем 20. и почетком 21. века, а не видимо да у политици има одступања од ових метода.

Чомски: Не треба имати никакве илузије када је реч о начину на који би оваква конференција била третирана. Сетимо се Раселовог трибунала за злочине у Вијетнаму. То је било пре четрдесет година. Деловање овог суда за ратне злочине, докази који су евидентирани, још увек нису продрли до свести и савести. Моћ доктринарног система Запада, не само медија већ и интелектуалне класе, јесте веома велика и у исто време изразито сужена и ригидна, конформерска, веома блиска Орвеловој карактеризацији националиста.

Ја се слажем са вама. Интелектуалац мора све да учини како би изнео аргументе. Он мора нужно да буде и активиста у смислу учествовања у дебатама, њиховом покретању, како би се изнела истина, разумевање догађаја, он нипошто не сме да подлегне аутоцензури, али мора да унапред рачуна на баријере, да зна какви ће проблеми наступити, као и да унапред одустане од идеје да својим акцијама, својим увидима, својом делатношћу, може продрети до свести и савести западне интелектуалне класе.

Ђоровић: Амалгам хакслијевско-орвеловске визије света који је одавно постао наша реалност показује свој тотализујући лик у убрзаној производњи сувишних људи, хуманитарног отпада. Најуспешнији креатор могућности Врлог новог света су САД. У тај контекст се савршено уклапају и предстојећи председнички избори, бременити парадоксима, који сведоче да је у политичком процесу на делу раскидање везе између политичких избора и демократије.

Чомски: Избори у Америци су екстраваганца. Њих води ПР индустрија, која маркетира кандидате на исти начин на који поступа са било којом робом. Централна питања од значаја за америчку популацију су маргинализована, циљеви нису у фокусу, већ се акценат ставља на карактер кандидата, персоналност, вредности, ма шта то значило; на било шта, дакле, сем озбиљних животних питања. И постоји веома добар разлог због кога они избегавају ова суштинска питања. Не смемо да заборавимо: јавно мњење је у САД предмет помног проучавања и партијски менаџери су веома добро упознати са чињеницом да су обе политичке партије незаинтересоване за интересе популације и њихова права. Они не желе да смернице и циљеви америчке политике буду предмет дискусија и расправа. Партије су продужена рука бизниса који не жели да се интереси народа појаве као опција чак и на идејном нивоу. Они су упознати са ставовима људи о битним питањима унутрашње и спољне политике, каква су на пример слом хипотекарног система или ставови о Ирану или Ираку итд. Али не желе да се о тим и таквим стварима расправља и зато их замењују обманама и лажима, обилато подржани медијским системом и интелектуалним конформизмом.

Ако погледамо сада дешавања у вези са финансијском кризом, за коју је потребно доста времена да би се исцрпно анализирао, невероватна је истина да је десно крило конзервативаца оптужило локалне организаторе попут Ајкорна (ИЦОРН) да су заједно са либералима који воде Волстрит приморали банке да дају јефтине кредите илегалним имигрантима и црнцима који то не заслужују.

Мислите да претерујем? Слушајте кампању, слушајте Сару Пејлин, слушајте Talk Radio и чућете управо овакве ставове. Ни демократе, заправо, не нуде одговор зато што ни

они не дају суштински значајну критику финансијске либерализације која је извор кризе, а која је део и њиховог програма. Зато у Америци и имамо популацију која је бесна, неинформисана, незадовољна и фрустрирана. Готово 80 одсто популације у Америци мисли да владу воде интереси корпорацијског капитала, а чак 95 одсто да влада не придаје никакав значај мишљењима, ставовима и интересима народа. У овим условима избори су тек мало више од ничега. Постоји, додуше, нека разлика међу кандидатима, али не велика и не значајна. Изборни процес у САД нема никакве везе са оним у Боливији.

Седлар: Америка је била тако успешна у спровођењу режимских промена у целом свету, а какве промене можемо очекивати у самој Америци, будући да је више од 80 одсто људи незадовољно својим политичким режимом. Ако слушате Барака Обаму и његову спремност да покрене рат против Ирана без консултације са УН уколико Иран буде напао Израел, заиста изгледа застрашујуће сазнање да се тако велики проценат становништва противи рату, а да мора да бира између два кандидата који парадирају својом спремношћу да наставе са управо таквом политиком.

Чомски: Да, све што сте рекли је тачно. И заправо свет има среће и Америка има срећу да у њој не постоји харизматична фигура попут Хитлера. Харизматична фигура која би мобилисала бес, страх и конфузију огромне већине становништва и концентрисала се на непријатеље какве су за Хитлера били Јевреји и бољшевици, а у Америци илегални имигранти и локални организатори или богате демократе које воде Волстрит. То би могло да се догоди. Друга је могућност ревитализација активизма, поновни процват народних покрета организованих на начин који смо имали у прошлости, чијим је деловањем омогућено постојање слободе и права која данас уживамо у Америци. Њихово наслеђе је од огромне важности. На много начина Америка је данас најслободнија земља на свету и то није дошло одозго, она је извојевана борбом народних покрета одоздо. То би такође могло да се поново деси.

Ђоровић: Мислите да би, упркос свему, будућност могла бити боља?

Чомски: Могла би бити боља, али могла би бити и много гора. Сетимо се Немачке двадесетих година прошлог века. Немачка двадесетих је била врхунац западне цивилизације. Била је најнапреднија западна земља у погледу науке, уметности, а имала је веома живу политичку културу. Много дисидената, политичких партија, једном речју представљала је врхунац западне цивилизације. Десет година касније постала је најстрашнија земља у историји.

Седлар: Сећам се изјаве Арундати Рој, која је направила поређење између шездесете, шездесет осме и две хиљаде осме: ако бисмо упоредили црначке вође оног и овог времена (ондашњи лидери били су Нелсон Мандела, Мартин Лутер Кинг, Малколм Х, док су лидери који данас парадирaju америчком јавном сценом Колин Пауел, Кондолиза Рајс и сада Обама), поређење би било девастирајуће. Колико су и како обећања револуције била издана од оних који дају привид променама самим уласком у власт, док су међувремену постали бељи него већина белаца.

Чомски: Погледајте само досијее људи које сте поменули: Мартин Лутер Кинг је био убијен, Малколм Х је био убијен, Мандела је био у затвору, 1988. године проглашен је најокорелијим терористом на свету. Лакнуће вам када сазнате да је тек пре неколико месеци Мандела први пут скинут са листе терориста, прецизније у мају. Чињеница да је Обама кандидат за председника и да је Хилари Клинтон била други демократски кандидат је веома важна. Мени се лично не допада ниједан од демократских кандидата, надам се да је то видљиво, али сама чињеница да су два кандидата жена и црнац незамислива је за шездесете године прошлог века. А то је омогућио управо активизам шездесетих. Оно што је уследило цивилизовало је земљу; у великој мери отворене су могућности какве нису постојале у прошлости. Тачно је то што сте ви рекли: активизам шездесетих није водио у најоптималнијем правцу, али не може се порећи да је његов значај огroman.

Ђоровић: Није ли на сцени симулација, производња слике промена?

Чомски: Не, ради се значајним променама. Иста истина важи и за Јужну Африку, где су услови слични, а можда и гори него за време апартхејда, али се не може порећи да је укидање апартхејда невероватно постигнуће. Свет се не креће од највећег зла до највеће перфекције. Он се креће малим корацима.

Седлар: Могло би се рећи да је то што су једна жена и црнац председнички кандидати напредак, али то би могао бити и трик јер би те чињенице могле бити параван за континуитет са конзервативним идејама. Постоји Висконтијев филм у коме један од ликова каже да је у циљу опстанка одређених идеја потребно створити илузију

промене. Тако да се дешава – на срећу, не увек – да се ради о трику. Они ће изабрати нешто што ће створити утисак или илузију да су се ствари промениле, а та видљива промена не значи да се одустало од старе конзервативне идеолошке матрице.

Чомски: Наравно, то је тачно. Институције моћи се нису промениле. И јасно је да ће они употребити сву моћ коју имају да би сачували своју моћ и доминацију. Међутим, примећујемо да се сада само друштво променило. Довољно променило да они морају да раде на стварању утиска да су признали црначка и женска права. То је само по себи веома значајно, као што је значајан и нестанак апартхејда иако се структуре моћи у Јужној Африци нису промениле. Свет напредује корак по корак. Потребно је време и напор да би утисци које они креирају постали истинска реалност, нешто што функционише. И борба се сада води са вишег освојеног нивоа. Размотримо само елементарна људска права црначке популације. Она су прошла транзицију од робовласништва до 14. амандмана 1862. године, акта о грађанским правима (Civil Right Act) сто година касније, па све до данас. Црнци су још увек веома потиснута популација која пати. Али не можемо рећи да нема промена за које је требало сто, сто педесет година. То је веома дуго време, али борба се наставља и наставља се са вишег нивоа.

Ђоровић: Како видите разрешење садашње економске и финансијске кризе? Да ли би она могла (што се чини неопходним у контексту пропасти разулареног ултралибералног модела као непрозирног пљачкашког инжињеринга који сада рачуна на новац пореских обвезника) да стимулише повратак социјалне државе засноване на солидарности, социјалној сигурности, или ће пак водити даљем продубљивању јаза између богатих и сиромашних?

Чомски: Не можемо са сигурношћу знати како ће се финансијска криза развијати и којим ће правцима ићи. Могла би да буде сурова, изузетно сурова. Мислим да Европа и САД иду у рецесију, да ће остали део света бити увучен, ништа налик на велику кризу тридесетих, али биће сасвим довољно лоше. Мислим да ће они успети да ствари одрже онаквим какве јесу. Биће значајних техничких промена, нестаће вероватно заувек модел банкарског инвестирања какав је до сада постојао, биће поштрени регулаторни и контролни механизми банкарског пословања, али будући да на политичко-економском нивоу нико не анализира суштинске узроке и генераторе кризе, они и неће бити отклоњени. Ради се о крпљењу система и то крпљење ће вероватно дати резултате. Што се тиче ефеката на становништво, на популацију, они ће зависити од активизма и организованости. Да ли ће људи схватити и предузети нешто у вези са сазнањем да корени кризе леже у финансијским абревијацијама, или ће поверовати да корени кризе леже у томе што су богати либерали давали јефтине зајмове илегалним емигрантима, како они желе да ми видимо. Ето у томе је борба.

Интервју са Ноамом Чомским

Пише: Биљана Ђоровић
недеља, 02 новембар 2008 19:59

Превод: Биљана Ђоровић